

D. FRANCISCI
DVAREN I. C.
CELEBEERIMI OMNIA
QVAE QVIDEM HACTE-
NVS EIITA FVERVNT
OPERA.

C. de la Biblioteca del
Colegio de Lingua Castellana
L. H. 11

NON TANTVM PLVRIMIS IN DIGESTA
scu Pandectas, & Codice Commentariis, ac methodicis expositionibus,
tam que ab ipsomet autre in lucem data, quam que post eius excessum,
vel inter eius membranae, & in Bibliotheca sunt reperta, vel ab eis in inti-
mis familiaribus exhibit, quae eo exceperant dictante, illustrata; verum
etiam alii ipsius in utroque relictis monumentis, ut sub titulorum la-
dice videre licet, locupitata:

Hoc uno tandem comprehensa volumine.

EDITIO, ut postremata & ceteris umquam antehac alibi egressis, compluri-
bus locis, multo terpor, ac emendacione:

Cum Indicibus titolorum, nec non rerum & verborum, locupletissimis.

C. de la
Biblioteca del
Colegio Trilingue
die 27. No.

FRANCOFVRTI,

Apud heredes Andreæ Wecheli.

Clauilium Marnium, & Ioan. Aubrium:

M D X C V I I I.

Exponit Salmanticae
secundum Ind. Exponit
editione an. 1752. ex com-
missione S. Inquisitionis
Dinianae. In d. 1753.
Doct. D. Joan. Gonzalez
20 de Dic.

AD LECTOREM.

On ignorabam, Lector judiose, cum meam de verborum obligationibus commentatinem literis mandarem, et post tot alios scriptores magni noninis ac celebritatis, in manus hominum egredi sinerem, fore multos, qui grauiter hoc institutum meum damnarent, ac reprehenderent. Quibus reprehensoribus magna ex parte reponsum à nobis est in aliis, quos iam edidimus, libris, ac in eoin primis, quem ad illustrissimam Principem Magaritam nuper misimus, Derepetitione datis, soluto matrimonio. Num scripta nostra, quamuis inchoata et rudia, primo quoquo tempore foras dari, quantum ad schola nobis credita commoditatem intersit, plenus ac fusi in eo loco ostendimus, quam ut hic repeti eadem et inculcari necesses sit. Quodigitur semelcautum, exceptumque quasi tabulis obsignatis volvi, ne mihi fraudi sit accelerata nimis commentationum mearum editio (ut more Iurisconsultorum loquar) idem ego nunc omibus, ad quos forte eares pertebit, testificor, et denuncio. Huc accedit, quod cum nullus sit liber Iuris civilis dignior, qui studio forum manibus legendo conteratur, tamq; ingenti commentariorum (penè dixerim commentorum) mole obruitus verius, quam explanatus est: de quibus non inscitè illud dici possest Callimachi Poeta:

Aosseis nō quādū mēz̄ as pōos, d̄l. nō t̄m̄ p̄l̄d̄
Lūm̄t̄ q̄ȳn̄: n̄t̄ p̄l̄l̄r̄v̄t̄ ūm̄d̄n̄ ūp̄t̄d̄n̄ ēl̄l̄.

Nam plerique affectatione subtilitatis, et cœlia feruntur et cœteri, et in sententia aliorum referenda, aut refellenda, magis quam in demonstranda sua, occupantur. Ac in tanto scriptitantium numero, tum veterum, tum recentiorum paucos reperias, qui non aut difficultate rerum, et quasi salebris impediti ac retardati, aut labore desatigati, fractique, in medio spatio resulerint, nec institutam absoluunt interpretationem. Itaque, si mihi præclare op̄ram posuisse videbitur hoc tempore, qui de his rebus Latine, delucidè, et enucleatè disseruerit, nec morem eorum, et scribendi genus imitari in animum induxit, quorum loquacitas aliquid habet articularum, sed ieiunam, horridam, atque ineptam affenunt orationem, qua dedocentur immensis liberaliter erudit, magis quam docentur, et à lectione studioque debilitati, plerunque voluntatem descendit simulcum spe p̄discendi, atque intelligendi abiiciunt. Vetus est illud, dīs dīpōc, eorum, qui inuentis frugibus satis diu cibum à querere peritum esse significant. Sed multo verius id à nobis nunc posse dici facile intellegit, quisquis crassam superiorum temporum caliginem ac barbariem, qua nulla in parte Iuris civilis, quam in hac, conspicitur evidentius, cum luce iam nobis oborta, magno humani generis bono contulerit. Sunt enim ea, quia hic vulgo disputantur, ab illis Iurisprudentia Magistris, et Doctoribus, ut maximis concertationibus agitata, et excussa, sic superuacanea ferè, et inania, ac odiosa neficio cuius, peruersaque diligentia plenissima. Quorum exemplum, si sequi voluissim in hoc opere, et non tantum quid mihi probaretur, sed etiam, quid à singulis scriptoribus, qui propè innubusdam leguleis, quis simplicitatem nostram interpretationis despicientes, eam rei quam tractamus, dignitati et amplitudini non conuenire dicent, et in tale opus, quo nul lumen est illustris, ac nobilis in Jure civili, quiddam scilicet magnificenter, et apparatus splendidioris, desiderabunt. Nec vero mihi admodum difficile erat, qui viginti annos ipso in Jure civili docendo interpretando non paucos in iurisdictione, et foren-

FRANCISCI DVAREN
IVRIS CONSVLTI
IN PRIMAM PARTEM PAN-
DECTARVM, SIVE DIGESTORVM,
METHODICA ENARRATIO.

DE VARIIS IMPERATORIS NOMINIBVS.

C A P V T P R I M V M.

A large, ornate initial letter H, likely a title page or book cover illustration. The letter is intricately decorated with floral and foliate motifs, including roses, vines, and acanthus leaves, all rendered in a detailed woodcut or engraved style.

Ch. II.

De inscriptione Pandectarum, item Digestorum.

Inveniuntur h[ab]entur libri Pandecte, quod omneius iuriis de c[on]stitutiōne et confirmatione Digestorum. Quod genus inscriptionis magis dicendum, & arbitrio olim a qui busdam habuimus fuit, ut scire licet ex Plinio in pezat. nat. hist. lib. 13. cap. 9. & lib. vlt. ad fin. Atque ita ex nostris Vlpianis, ac Modestinus liberas quoddam fnes inscriperint. Quozum ex eiusplurim non immittit hic fecundus est luctuus, cum reuera hoc suu[m] p[ro]p[ter]e, omnis aquitanis iusticias, de c[on]stitutiōne, et iudiciorum receptaculum, ac velut quidam thesaurum sit. Ac sicut Cicero in lib. de Orat. librum doodecim tabularium anteponebat omnibus philosophorum biblias hec sit, ita ego affirmare non dubitanerim, nullum sed de librum cuiuscunque artis ac discipline, sine Graecum, sive Latinum extere, qui tam rem rerum honoratum & utilium copiam complectatur. Itaque raro milia videntur in epigrammate Greco libri in co[m]patu] esse clypeo Herculis, cuius meminit Hesiodus in libro, cuius titulus est Ἔρι: Τέρασσε. Ut enim in clypeo Herculis magna etat valentia rerum infigulorum depicta: ita in his libris ingenio rerum cognitu dignarum copia & varietatis descripta reperiatur. Digesta etiam libri inscribuntur: quia Iusticiatus (cum ei displaceat veterum librorum multitudine & confusio) ex eis hoc opus concinnans, & in certos libros, tractatusque sigillat ac disponit, ut est

in prima Codicis constitutione, §. cumque, in prefat. Instit. Quod & Iulius Cæsar longo ante Iustinianum tempore fac-
to statuerat, ut anchora est Successorum. Alcianus in Parergis dicit
Iustinianorum id præfatis libis libris, quod Cicero facere al-
iquando cōstituerat, id est, ius ciuilis in artem redigendile. Quod
equidem affirmare, ac defendere nolum. Cicero quidem ra-
tionem docet ius ciuilis in artem redigendi, lib. 1. de Oratore.
Et citatur a Gellio liber eiusdem de iure ciuilis in artem redi-
gendo, lib. 1. cap. 22. Estque haec eius sententia, ut primam in
certa genera ius d'getant: deinde ut ex genera in certas spe-
cies, ac veluti membris dividantur: postrem, ut propria cuius-
que vis definitione explicetur. Ex genera quidem ipsa noī
malè videtur norasse Iustinianus: sed sub singulis titulis tha-
plodia quæ ad eum est cœteris arte, quæ artificis ingeniosi acperi-
ti operam industris in que desiderat: quo in genere quoddam
ex nostris æqualibus operari multum ponunt accepimus. Ve-
rum propter nonnullorum impudentiam ac stultitiam odio-
fata, cepit eis Artis appellatio in iure ciuilis, non minus quam
Methodicoru tempore Galeni. Quidam enim fanatici prot-
sus homines exierunt hoc tempore, qui cum sibi non ali-
avit, & adeò ignaci bonorum, etiam, ut quid sit ars interrogati,
via habeant quid responsori fieri tamen iuri aciem ma-
gnificenobis polliceti audent. Præterea ius enucleatum vo-
catur hoc opus ab auctore, in prima sui Codicis constitutione
ad finem, quod quemadmodum unclens ex putamine educit-
tur, ita quicquid rile, ac fructuosum erat in veterum scriptis,
collectum, & in hos libros redactum sit, & optimâ ratione &
methodo dispositum & tradidum.

C A P. III

Ad constitutiones Iustiniani Pandectis præpositus.

In Pandectis Florentinis tres hic extraneae prefationis loca
constitutions Iustiniani; quartam primam & tertiam erant in
Codice eiusdem habentur sub tit. de veteri iure encl. Prima
constitutione mandat Tribonianum ut ex veteris iuris aucto-
rum libris has Pandectas componat. Tertia ad Senatorum scri-
ptia est post confectionem Pandectarum, quae rotius operis
divisionem, ac dispositionem cum quibusdam aliis comple-
ctitur. Secunda, quae ad doctores iuris, sive (v*er* Iustinianus
ipse loquitur) antecessores scripta est, rationem docendi juris
prescribit. Ex duas primas constitutionibus observanda
est historia iuris, quod a Iustiniano compostum est; est enim
vulnus ad cognoscendum discrimen veteris ac novi iuris. Co-
dex igitur Iustiniani ex veterum principium rescriptis, &
constitutionibus primis a Iustiniano editis est, anno Christi
529, inspecti eiusdem secundo, Decio consuli solo. Anno
autem tertio, Iustinianus mandauit componi Digesta & In-